

GREENPEACE

MAAN YSTÄVÄT
Friends of the Earth Finland

Suomen luonnonsuojeluliitto

6.5.2008

Selvitys trooppisen puun käytöstä ja alkuperästä puutarhahuonekaluissa

Greenpeace, Kuluttajaliitto, Luonto-Liitto, Maan ystävät ja Suomen luonnonsuojeluliitto ovat kevään 2008 aikana tehneet selvityksen trooppisen puun käytöstä puutarhahuonekaluissa. Selvitys pohjautuu kauppiaille lähetettyyn kyselyyn, tuotekuvastoihin ja pistokokeisiin kaupoissa. Vastaavia selvityksiä on tehty vuosina 2001, 2005, 2006 ja 2007. Selvityksen tarkoituksena on auttaa kuluttajia valitsemaan sademetsäystävällinen ja muuten eettisesti kestävä tuote sekä niitä myyvä kauppias. Selvityksen pohjalta kauppiaat on jaoteltu kolmeen luokkaan niiden myymien tuotteiden sademetsäystävällisyyden perusteella.

Kuluttajan oltava tarkkana kesäkalusteostoksilla

Selvitys paljasti suuria eroja kauppojen valikoimissa ja suhtautumisessa sademetsäystävällisiin tuotteisiin. Vihreään luokkaan pääsivät tänä vuonna Hobby Hall, Kalustekauppa.com, Prisma, S-Market, Sotka ja Starkki. Jotkut viime vuonna vihreään tai keltaiseen luokkaan sijoittuneet liikkeet putosivat nyt punaiseen luokkaan muun muassa entistä kattavampien pistokokeiden takia. Starkki nousi punaisesta luokasta vihreään, K-Citymarket ja Suomi-Soffa punaisesta keltaiseen. K-Raudat olisi luokiteltu ketjun hankintojen mukaan keltaiseen luokkaan, mutta ne putosivat punaiseen luokkaan, koska yksittäisillä kauppiailta oli myynnissä uhanalaista sademetsäpuuta. Multasormi putosi vihreästä keltaiseen luokkaan, ja Vepsäläinen putosi keltaisesta luokasta punaiseen yksittäisen balau-tuotteen johdosta.

Markkinoilla on edelleen runsaasti myynnissä myös sademetsistä peräisin olevaa puuta. Selvityksen perusteella yleisimmät sademetsäpuut kesäkalusteissa ovat balau, kapur, keruing, meranti ja nyatoh. Yleisesti käytössä oleva termi kovapuu ei kerro kuluttajalle puun alkuperästä mitään, sillä sitä käytetään yleisnimityksenä trooppisesta puusta. Usein sen alla myydään juuri sademetsistä peräisin olevaa puuta. Epäselvissä tilanteissa kannattaa aina kääntyä kauppiaan puoleen ja selvittää tuotteen alkuperä.

Osassa liikkeistä puun alkuperä ja kestävästä metsänhoidosta kertovat sertifikaatit ovat näyttävästi esillä, kun taas toisissa edes kauppias ei osaa kertoa, mitä puulajeja ne myyvät. Jos kesäkalusteiden puulaji- ja valmistustiedot eivät ole selkeästi esillä, kannattaa kuluttajan suhtautua kriittisesti kesäkalusteiden hankintaan kyseisestä liikkeestä.

Suomessa myytävät kesäkalusteet on valmistettu lähes yksinomaan Kaakkois-Aasiassa tai Kiinassa. Tuotteiden raaka-aine tulee Kaakkois-Aasian luonnonmetsistä sekä puuviljelmiltä ympäri maailmaa. Tärkeimmiksi kalusteiden raaka-aineen alkuperämaiksi kauppiaat nimesivät Indonesian, Vietnamin, Brasilian, Etelä-Afrikan ja Uruguayn.

Kesäkalusteita hankkiessa kannattaa muistaa, että trooppiselle puulle löytyy aina parempi vaihtoehto. Useimmat kaupat tarjoavat myös eurooppalaisesta puusta, kuten männystä, saarnesta ja tammesta, valmistetun vaihtoehdon kesäterassille. Myös eurooppalaisen puun osalta FSC-sertifikaatti on paras tae ekologisesti kestävästä tuotteesta. Lisäksi on tarjolla muista materiaaleista kuin puusta valmistettuja kesäkalusteita.

Kauppojen sademetsäluokitus

Kauppojen kesäkalusteiden tuotevalikoiman perusteella (ks. taulukko alla) järjestöt ovat jakaneet kaupat kolmeen luokkaan:

Vihreä: Tropiikin metsien kannalta parhaimmat kauppiat, jotka myyvät viljeltyjä, FSC-sertifioituja puulajeja tai eivät myy lainkaan tropiikin puista tehtyjä tuotteita. Näissä kaupoissa asioidessaan kuluttaja voi ostaa kesäkalusteita, jotka eivät todennäköisesti ole hävittäneet sademetsiä.

Keltainen: Kauppiat, jotka myyvät FSC-sertifioimatonta viljeltyä puuta tropiikista. Näiden kauppiain luona asioidessa kuluttajan ei tarvitse huolehtia ostavansa laittomasti hakattua ja metsiä hävittävää sademetsäpuuta, mutta raaka-ainetta tuottaviin puuviljelmiin voi liittyä luonnonmetsien raivaamista tai maakiistoja viljelmäyhtiöiden ja paikallisväestön välillä.

Punainen: Kauppiat, jotka myyvät tropiikin luonnonmetsistä (sademetsistä) peräisin olevasta puusta tehtyjä tuotteita tai kieltäytyvät antamasta tietoja. Asioidessaan näissä liikkeissä sademetsäystävällisen kuluttajan on syytä olla varuillaan ja tietoinen eri puulajeista ja niihin liittyvistä ongelmista. Näiden kauppiain kohdalla on selvästi eniten parantamisen varaa tuotevalikoiman vastuullisuudessa.

Yritys	Trooppisten tuotteiden alkuperämaat	Trooppiset puulajit (alkuperämaa, jos tiedossa)	FSC (%)*
Kalustekauppa.com	ei trooppisia kesäkalusteita	-	-
Hobby Hall	Vietnam, Malesia, Kiina	eukalyptus	100
Prisma	Vietnam	eukalyptus (Etelä-Afrikka)	100
S-market	Vietnam	eukalyptus (Etelä-Afrikka)	100
Sotka	Vietnam	eukalyptus (Brasilia)	100
Starkki	Malesia, Kiina	eukalyptus	100
Anttila	Vietnam, Indonesia, Kiina	akaasia, eukalyptus (Vietnam), kumipuu (Malesia)	11
Asko	Kiina, Vietnam, Indonesia	eukalyptus (Brasilia), tiikki (Indonesia)	80
Ikea	Vietnam, Malesia	akaasia (Vietnam, Malesia, Indonesia)	0
Isku	Vietnam	eukalyptus (Brasilia), tiikki (Indonesia)	90
Jysk	Vietnam	eukalyptus (Brasilia), tiikki	70
K-Citymarket	Malesia, Vietnam	eukalyptus (Uruguay)	90
Kodin Terra	Vietnam, Indonesia	eukalyptus (Etelä-Afrikka), tiikki	lähes 100
Multasormi	Vietnam	eukalyptus (Etelä-Afrikka), akaasia (Vietnam)	lähes 100
Plantagen	Vietnam, Indonesia	Eukalyptus (Brasilia), Tiikki (Malesia), akaasia	90
Stockmann	Vietnam, Kiina	akaasia, eukalyptus, kumipuu	2-3
Suomi-Soffa	Vietnam, Kiina, Indonesia	eukalyptus (Uruguay), tiikki (Indonesia)	90
Teesi	Vietnam	eukalyptus	80
Bauhaus	Vietnam, Kiina	keruing, akaasia, eukalyptus, tiikki	90
Etola	Kiina	tiikki	0
Euromarket	Indonesia, Kiina, Vietnam	eukalyptus (Vietnam), yellow balau (Vietnam), akaasia (Kiina)	?
Hong Kong	?	keruing, ”kovapuu”	0
Koti-Idea	?	eukalyptus, akaasia, keruing, red balau	0
K-Rauta	Vietnam, Kiina	eukalyptus (E-Afrikka, Brasilia, Uruguay), akaasia, keruing	25
Masku	?	eukalyptus, akaasia, tiikki, reb balau, ”kovapuu”, ”kestopuu”	?
ON24 Sisustus	Indonesia, Malesia, Vietnam	rottinki, eukalyptus, bambu, ”kovapuu”	0
Stemma	?	tiikki, rottinki, ”kovapuu”	?
Tarjoustalo	Malesia	”kovapuu”	?
Tokmanni	Malesia	tiikki (Indonesia), kovapuu (Malesia)	0
Vepsäläinen	Indonesia, Kiina	tiikki (Indonesia), balau	20

*luvut ovat suuntaa antavia

Luokittelun määrääviä kriteerejä ovat sademetsäpuun käyttö ja muun tropiikissa tuotetun puun vastuullinen hankinta. Muun kuin sademetsäpuun vastuullisuutta on arvioitu sen perusteella, onko puu FSC-sertifioitua vai ei. FSC on ainoa markkinoilla oleva sertifiointijärjestelmä, joka antaa takeita puutuotteiden ympäristö- ja sosiaalisesta kestävydestä. FSC:n standardit ovat hyvät, mutta sertifiointin toteutuksessa on ongelmia. Siten FSC ei yksin pysty takaamaan tuotteen kestävyyttä, mutta on toki parempi vaihtoehto kuin FSC-sertifioimaton puu.

Useimmilla kauppiaille on myynnissä sademetsäystävällisiä ja eurooppalaisista puista tehtyjä tuotteita. Myös punaiseen luokkaan sijoitetussa liikkeessä asioidessa on mahdollista löytää ympäristön kannalta kestävä tuote. Selvitys kertoo kauppiaiden sademetsäystävällisyydestä vain kesäkalusteiden osalta. Muissa puutuotteissa kuten parketeissa ja grilleissa, voi olla myynnissä sademetsäpuuta.

Kaakkois-Aasian sademetsäpuun ympäristövaikutukset

Kaakkois-Aasian sademetsät ovat Amazonin alueen ohella lajistoltaan maailman rikkaimpia ekosysteemejä. Alueella elää lukuisia ainutlaatuisia ja uhanalaisia lajeja, kuten oranki, jaavansarvikuono ja sumatrantiikeri. Myös omaksi lajikseen vastikään nimetty puuleopardi on riippuvainen Borneon ja Sumatran saarien sademetsistä (WWF 2007).

Saha- ja vaneriteollisuuden liialliset poimintahakkuut ja metsän raivaaminen puupeltojen tieltä hävittävät sademetsiä. Poimintahakkuut vaikuttavat myös epäsuorasti metsien häviämiseen avaamalla aiemmin tiettömiä alueita metsäpaloille, raivaukselle ja metsästykselle. Alkuperäiskansat, kuten Malesian penanit, menettävät hakkuissa elinympäristönsä ja kurjistuvat. Suurin osa Kaakkois-Aasiassa hakatusta puusta kulkeutuu Pohjois-Amerikkaan, Japaniin ja Eurooppaan – myös Suomeen (Greenpeace 2006). Sademetsäpuuta on myynnissä Suomessa puutarhahuonekalujen lisäksi mm. grilleissa ja parkettilattioissa.

Suomessa kaupan olevia, tyypillisiä Kaakkois-Aasian sademetsistä peräisin olevia puulajeja ovat balau, kapur, keruing, meranti ja nyatoh. Myös Burman (Myanmarin) luonnonmetsistä tulevaa ja Indonesian viljeltyä tiikkiä on markkinoilla. Tavallisimmat viljellyt puulajit ovat tiikin ohella akasia ja eukalyptus.

Edellä mainitut sademetsäpuut ovat suurelta osin uhanalaisia – esimerkiksi balau-puista 70 % on luokiteltu uhanalaisiksi. Koska Kaakkois-Aasian hakkuista valtaosa on laittomia, on syytä olettaa, että laittomasti hakattua puuta on käytetty myös Suomessa myytävissä tuotteissa. Indonesiassa, joka on tärkein em. puulajien alkuperämaa, arvioidaan hakkuista 80 % olevan laittomia.

Laittomien hakkuiden ja puukaupan taustalla järjestäytynyt rikollisuus

Laajamittainen hakkuutoiminta ja puukauppa edellyttävät rakenteita ja verkostoja, laittomien hakkuiden tapauksessa organisoitunutta rikollisuutta. Kaakkois-Aasian alueella erityisen aktiivinen on etnisten kiinalaisten verkosto, joka rahoittaa hakkuita ja välittää laitonta puuta. Laittomuuksien organisoivat henkilöt ovat usein mukana myös laillisessa liiketoiminnassa tai korkeassa asemassa valtionhallinossa tai armeijassa.

Monissa maissa asevoimat ovat sotkeutuneet puukauppaan ja laittomat hakkuut ovat erityisen laajalle levinneitä konfliktialueilla. Puukauppa auttaa myös rahoittamaan konflikteja ja asekauppaa. Parhaita esimerkkejä ovat Liberia ja Kongon demokraattinen tasavalta Afrikassa (ARD/USAID 2003). Myös Kaakkois-Aasiassa esimerkiksi Kambozhassa, Burmassa ja Indonesiassa armeija on osallisena laittomassa puukaupassa (EIA 2005, Global Witness 2005, 2007).

Laittomaan puukauppaan liittyy olennaisena osana viranomaisten korruptio. Laaja salakuljetus on mahdollista vain lahjusten turvin. Laiton kauppa pönkittää korruptoituneita hallintorakenteita, jotka estävät metsien käytön kestävästä suunnittelusta. Lisäksi laiton kauppa on suuri tulonsiirto rikolliseen talouteen – yksin Indonesiassa valtio arvioi laittomista hakkuista aiheutuvan vuotuiset kolmen miljardin euron tappiot menetettyinä tuloina (ICG 2001).

Vietnam ja Kiina – salakuljetetun puun läpikulkumaat

Suuri osa puutarhahuonekaluista valmistetaan tai myydään Kiinan ja Vietnamin kautta. Molemmissa maissa on omaa puuntuotantoa. Vietnamin akaasiaa on yleisesti Suomessakin myytävissä huonekaluissa, Kiinan puu päätyy sen sijaan lähinnä kotimaan markkinoille. Molempien maiden huonekaluteollisuudessa suuri rooli on laittomalla puulla, joka tuodaan muualta Kaakkois-Aasian alueelta.

Vietnamiin puunjalostusteollisuus on keskeinen syy naapurimaiden Laosin ja Kambozhan laittomien hakkuiden ja niihin liittyvän korruption taustalla. Vietnam on toiminut salakuljetusreitteinä myös Indonesian laittomasti hakatulle puulle (Global Witness 2002, 2004, EIA 2008).

Kiinalaiset puunjalostajat tuovat raakapuuta tai sahatavaraa kaikkialta Kaakkois-Aasiasta ja Oseaniasta. Erityisen suuri vaikutus on Kiinan naapurimaissa, mutta esimerkiksi Papua-Uuden-Guinean ja Indonesian laittomasti hakattua puuta päätyy Kiinaan puunjalostusteollisuuden raaka-aineeksi. Kiinan ja Vietnamin lisäksi yleinen salakuljetusreitti on Malesia, jonka kautta suuri osa Indonesian laittomasta puusta kulkee ja pestään näennäisesti lailliseksi (EIA 2004, Greenpeace 2006).

Tiikki - kestävä vaihtoehto?

Tiikki on laadukkaammissa ulkokalusteissa ja mm. veneissä runsaasti käytetty materiaali. Laadullisesti paras tiikki saadaan luonnonmetsistä Burmasta. Maan luontaisten tiikkimetsät ovat joutuneet todellisten ryöstöhakkuiden kohteeksi, kun kiinalainen ja thaimaalainen teollisuus hankkii puuta Burmasta maan sotilasjuntan myötävaikutuksella. Jopa 98 % puuviennistä Burmasta Kiinaan on laitonta (Global Witness 2005). Hakkuista kärsivät Burman lukuisat alkuperäiskansat sekä metsien rikas eliöstö kuten sarvikuonot, tiikerit ja norsut. Kiinasta Burman tiikkiä päätyy Euroopan markkinoille, usein ilman todenmukaista alkuperämerkintää.

Luontaisten tiikkimetsien hakkuiden lisäksi tiikin viljelyynkin liittyy epäkohtia. Laajimmat tiikkiviljelmät, 1,2 miljoonaa hehtaaria, sijaitsevat Jaavan saarella Indonesiassa. Ne ovat hollantilaisten siirtomaavallan aikana perustamia ja nykyään valtiollisen Perum Perhutani -yhtiön hallinnassa. Indonesian valtio ei tunnusta pienviljelijöiden omistusoikeutta maahan, mikä on johtanut siihen, että suureen osaan Perhutaniin tiikkiviljelmiä kohdistuu maavaateita paikallisyhteisöjen taholta, joiden maita on joutunut tiikkiviljelmien alle. Maakiistoissa pienviljelijät ovat joutuneet sarron kohteeksi. Paikallisen Arupa-järjestön keräämien tietojen mukaan Perhutaniin turvallisuusjoukkojen käsissä on kuollut 24 ihmistä vuosina 1998-2006. Samana ajanjaksona on tullut ilmi 47 kidutustapausta. Myös yhtiön työntekijöiden olot ovat usein huonot: urakkaluonteisen työn palkkataso (jopa luokkaa 4 euroa / kk) alittaa selvästi paikallisen minimipalkan.

Maakiistojen ja väkivallan lisäksi Jaavan tiikkiviljelmien ongelmana ovat laittomat hakkuut. Perhutani kärsii vuosittain miljoonien eurojen tappiot menetettynä puuna. Laittomien hakkuiden takana ovat pääasiassa hyvin järjestäytyneet tahot firmoista armeijapuseereihin ja poliitikkoihin.

Laittomasti hakattu tiikki päätyy myös suurelta osin vientiin.

Selvityksen kattavuus

Selvityksessä on pyritty kattamaan tärkeimmät puutarhahuonekaluja myyvät kauppaketjut ja muutama pienempikin kauppias. Se ei kata kaikkia puutarhahuonekaluja myyviä kauppiaita eikä muita tuoteryhmiä kuin puutarhahuonekaluja. Monilla kauppiailta on muissa tuoteryhmissä myynnissä sademetsäpuuta, erityisesti lattioissa, sisäkalusteissa ja grilleissa.

Tiedot on kerätty kauppiaille suunnatun kyselyn perusteella huhti-toukokuussa 2008. Vain Masku, Stemma, Tokmanni ja Hong Kong eivät vastanneet kyselyyn. Heidän osaltaan tiedot perustuvat yksinomaan tarkastuskäynteihin liikkeissä. Järjestöt kiittävät selvitykseen osallistuneita kauppiaita yhteistyöstä.

Vaikka tietoja on mahdollisuuksien mukaan pyritty tarkistamaan tuotekuvastojen ja tarkastuskäyntien perusteella, ei kauppiaiden antamien tietojen ristiin tarkistus ole ollut kattava. Kauppiaiden antamien tietojen oikeellisuutta tuotteiden puulajista ja alkuperämaasta ei ole tarkistettu tuotekohtaisesti. Luokitusta voidaan muuttaa tiedon kertyessä, ja siihen voidaan liittää uusia kauppiaita.

Mikäli haluat lisätietoja, kommentoida raporttia tai antaa lisätietoja, ota yhteyttä:

Mai Kivelä
Greenpeace
Iso Roobertinkatu 20-22 A (5. krs)
00120 Helsinki
mai.kivela(at)nordic.greenpeace.org
puh. (09) 622 922 14, 040 741 7379
fax (09) 622 922 22

Lähteet

ARD/USAID 2003: Conflict Timber: Dimensions of the Problem in Asia and Africa.

<http://www.rainforestfoundationuk.org/s-Conflict%20Timber%20-%20Africa%20Case%20Studies?highlight=conflict%20timber>

EIA 2004: How Malaysia Smuggles Endangered Wood.

<http://www.eia-international.org/>

EIA 2005: The Last Frontier, Illegal Logging in Papua and China's Massive Timber Theft.

<http://www.eia-international.org/cgi/reports/reports.cgi?t=template&a=93>

EIA 2008: Borderlines, Vietnam's Booming Furniture Industry and Timber Smuggling in the Mekong Region.

<http://www.eia-international.org/files/reports160-1.pdf>

Global Witness 2002: Deforestation Without Limits. How the Cambodian government failed to tackle the untouchables.

<http://www.globalwitness.org/>

Global Witness 2004: Taking a Cut. Institutionalised Corruption and Illegal Logging in Cambodia's Aural Wildlife Sanctuary.

<http://www.globalwitness.org/>

Global Witness 2005: A Choice for China: Ending the destruction of Burma's frontier forests.

<http://www.globalwitness.org/>

Global Witness 2007: Cambodia's Family Trees, Illegal logging and the stripping of public assets by Cambodia's elite.

<http://www.globalwitness.org/>

Greenpeace 2006: Sharing the Blame. Global Consumption and China's Role in Ancient Forest Destruction.

<http://www.greenpeace.org/international/press/reports/sharing-the-blame>

Greenpeace 2007: Carving Up the Congo.

<http://www.greenpeace.org/congoreport>

Greenpeace 2007: Merbau's Last Stand - How Industrial Logging Is Driving the Destruction of the Paradise Forests of Asia Pasific.

<http://www.greenpeace.org/finland/fi/dokumentit/merbau-s-last-stand>

International Crisis Group 2001: Indonesia: Natural Resources and Law Enforcement.

<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1453&l=1>

WWF 2007: Uusi kissaeläinlaji löytyi Borneolta ja Sumatralta (tiedote 15.3.2007).

http://www.wwf.fi/tiedotus/tiedotteet/tiedotteet_2007/uusi_kissaelainlaji_loytyi.html